

Song na cześć nieśmiertelności

Autor tekstu: **Joanna Rutkowska**

Ktoś wytknął, że obchody 90. urodzin prof. Andrzeja Nowickiego przybrały kształt religijnych uroczystości. Stado owiec odprawia bezrefleksyjne modły do swojego bóstwa. Nie do końca. W dzisiejszych warunkach panowania wyboru między postmodernistycznym układaniem swojej „tożsamości” z niekończącą się liczby puzzli, a katolickopodobnymi tworam i monoczłowieka, Nowicki może trafić do bardziej wymagających odbiorców. A jeśli nawet było tutaj coś z pierwotnej obrzędowości? Czy ruch z ponad 100-letnią tradycją nie ma prawa podnieść celebrować swoich rocznic, doceniać swoich twórców? Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów uznało, że ma i zorganizowało obchody na cześć twórcy ateistycznej koncepcji nieśmiertelności. Składało się na nie kilka wydarzeń.

1. zwrotka — pomnik dla filozofa

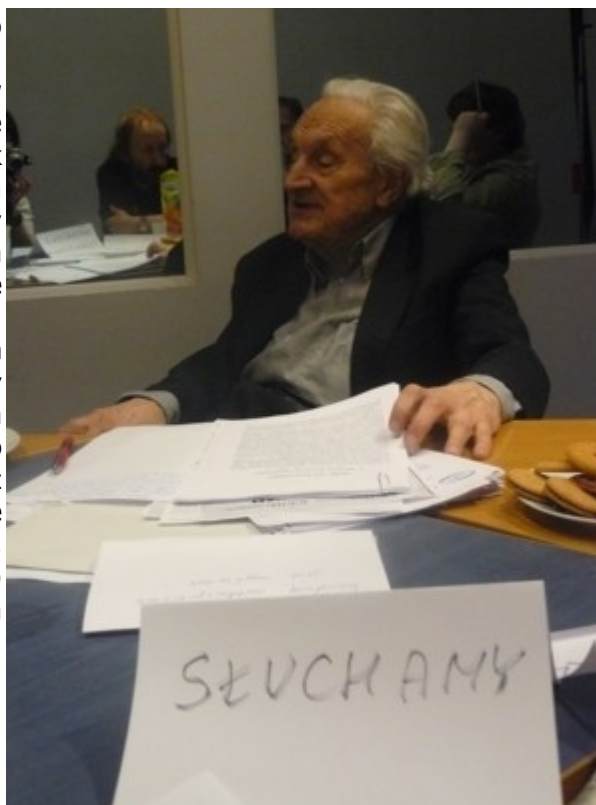
Słuchaj przechodniu!

*Nie omijaj tych kamieni,
Nie wybieraj innej drogi,
Nie skaleczysz się o nie,
Chyba, że skaleczy Cię prawda.
Ucz się prawdy od kamieni,
Ponieważ ludzie, nawet ci, którzy znają prawdę,
Uczą, że jest ona fałszem.
Doktryna mędrców jest bowiem
Dyktowanym przez rozsądek kłamstwem.*

Kazimierz Łyszczyński

W piątkowe popołudnie 22 maja br. spotkaliśmy się w siedzibie PSR-u przy ul. Koszykowej w Warszawie. Mieliśmy poczynić wstępne ustalenia dotyczące powołania Komitetu na rzecz budowy pomnika Kazimierza Łyszczyńskiego. Tego dnia mieliśmy szczątkowe wyobrażenia o całej koncepcji. Przewinęła się gdzieś w jednej z dyskusji na liście mailingowej PSR-u; ktoś ją podchwycił i tak kilka dni później znaleźliśmy się w salce konferencyjnej siedziby stowarzyszenia. Przy stole zasiedli członkowie PSR Warszawa i gość honorowy — prof. Andrzej Nowicki (jedynym oczywistym ustaleniem było przyznanie tytułu honorowego przewodniczącego komitetu Profesorowi - jednemu z najbardziej skrupulatnych badaczy Łyszczyńskiego). Ale co z resztą? Wątpliwości stopniowo rozwiewał sam Nowicki. Cóż za ulga. Mimo tragizmu postaci Łyszczyńskiego, uroczystości unieśmiertelniające jego twórczość nie będą miały tak destrukcyjnego dla każdej społeczności charakteru — nie nałożymy na nie hermetycznej powłoki samobójczej martyrologii. A jakże proste i podatne na polskie warunki byłoby to rozwiązanie! Przecież m.in. za te słowa Łyszczyński został poddany torturom i spalony: *Człowiek jest twórcą Boga, a Bóg jest tworem i dziełem człowieka. Tak więc to ludzie są twórcami i stwórcami Boga, a Bóg nie jest bytem rzeczywistym, lecz bytem istniejącym tylko w umyśle, a przy tym bytem chimerycznym, bo Bóg i chimera są tym samym.* Nic z tego. Profesor Nowicki nakreślił całkowicie pozytywną koncepcję pracy nad unieśmiertelnianiem Łyszczyńskiego. — Nie postawimy pomnika męczennikowi. Oddamy hołd filozofowi. To nie może być święto człowieka zadreżonego — podkreślał. Antropologia filozoficzna Łyszczyńskiego jako jedna z pierwszych akcentuje twórczą aktywność człowieka. Jesteśmy twórcami zjawisk społecznych, a co kluczowe — w tym również pojęcia „boga”. Stąd m.in. nadany przez Nowickiego, pozytywny charakter obchodów. Profesor przedstawił koncepcję Komitetu Budowy i Ochrony Pomnika Kazimierza Łyszczyńskiego. Ma to być ciało międzynarodowe, do którego prócz Polaków wejdą: Białorusini (m.in. Katarina Prakoszyna, Waczesław Szalkiewicz); Litwini (Eugenijus Vasilevskis, Racjonalista.pl

Jurginis, Meskauskas, Pleckaitis); Włosi (Francesco Paolo Raimondi, Antonio Sagredo, Luigi Montonato); Chińczycy (Przewodniczący Związku Ateistów Chińskich); Francuzi (Michel Onfray); Belgowie (Dethier); Kanadyjczycy (Robert Wiecheć). Pomnik (ze względów bezpieczeństwa i przeciwdziałania aktom wandalizmu) miałby kształt płaskorzeźby Łyszczyńskiego według rysunku Szymona Kobylińskiego. Nad nią widniałyby owalne płaskorzeźby Giordana Bruna i Lucilia Vaniniego. Pomnikowi ma towarzyszyć pamiątkowa tablica na Zamku Królewskim, upamiętniająca postów, którzy w 1689 r. sprzeciwili się wyrokowi śmierci na Łyszczyńskim. Wiedza o postaci XVII-wiecznego ateisty ma być też rozpowszechniana przez Internetowe Archiwum Łyszczyńskiego (zawierające m.in. dokumenty o traktacie *De non existentia Dei*, kronikę życia, bibliografię opracowań i ikonografię) oraz wypuszczanie gadżetów promocyjnych (pocztówki, koperty, zeszyty, znaczki i in.).

2. zwrotka - Pensiero Nowickiano

Kultura to najwyższa ludzka wartość,

a

tworzenie cudownych dzieł ludzkich to najgłębszy sens istnienia.

Kultura i dzieła ludzkie,

to jedyna możliwość

znalezienia się w przestrzeni nieśmiertelności

(proiettarsi nella dimensione dell'immortalità).

Francesco Paolo Raimondi

24 maja przedstawiciele PSR-u zostali zaproszeni na „Sympozjum w Ogrodzie Andromedy”. Mieliśmy pierwszy raz w historii stowarzyszenia wręczyć odznaczenie AQUILA ATHEORUM im. Kazimierza Łyszczyńskiego. Uroczystość z okazji 70-lecia pracy naukowej i 90-tych urodzin profesora Nowickiego, zorganizowali jego uczniowie, przyjaciele i rodzina. Gościem specjalnym był przybyły z Włoch Paolo Raimondi, m.in. twórca internetowego archiwum Vaniniego. W niedzielny poranek, Katarzyna Tarnowska, Jacek Kozik i ja stawiliśmy się w pięknej posiadłości, której tego dnia użyczyła córka profesora Nowickiego — Kinga Lohmann. Otoczenie cudowne, pełne słońca, zieleni i trawy tak miękkiej, że gdyby nie sytuacja, można by chodzić na boso. Tylko trochę nietypowo! Cały ogród pełen znanych Nowickich: Wanda Nowicka stojąca skupiona za kamerą, Michał Nowicki ze swoim ironicznym uśmiechem obserwujący wszystko z dystansem, Florian Nowicki skupiony i oderwany od swojej działalności, Światosław Nowicki broniący subtelnie swojej astrologii... nieczęsty to widok. Ku mojemu zaskoczeniu nasza PSR-owska trójka dostała miejsca w prezydium, obok Zdzisława Słowika (TKŚ), który moderował spotkanie. Na krzesłach przeznaczonych dla nas widniały kartki z wielkimi napisami „RACJONALIZM”. Usiedliśmy na wprost Paolo Raimondiego i jego żony. Otrzymaliśmy teczkę pełną ciekawych materiałów i wiadomość, że odznaczenie mamy wręczyć na samym początku imprezy. Trochę zaskoczona, wygłosiłam mowę dziękczynną ku Paolo Raimondiemu. Zostałam „oklaskana” i wycelowana. Pierwszy w historii PSR-u dyplom AQUILA ATHEORUM powstał przy wspólnej i rekordowo szybkiej pracy Agnieszki Zakrzewicz, Mariusza Agnosiewicza, Zuzanny Niemier, Marka Pawłowskiego i Dariusza Płońskiego. Więcej o wyróżnieniu można przeczytać [tutaj](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6552) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6552>). W dalszej części wykłady dali Andrzej Nowicki (odczytał „Centralne kategorie myśli Andrzeja Nowickiego” Paolo Raimondiego, zastrzegając dowcipnie, że nie jest to objaw samouwiełbienia); Światosław Nowicki („Heglowskie źródło ergantropii”); Zofia Majewska („Pojęcie konkretyzacji i wielowersyjności dzieł. O spotkaniu Andrzeja Nowickiego z Romanem Ingardenem”); Iwona Siedlaczek („Droga do Gwiazd Ateny”

(<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6597>). Po odczytach towarzystwo rozeszło się po ogrodzie do obiadu i mniej formalnych rozmów. Kasia Tarnowska zaprosiła Paolo Raimondiego do Komitetu na rzecz Budowy i Ochrony Pomnika Łyszczyńskiego — z pozytywnym skutkiem. Nawiązałyśmy kontakt z Wandą Nowicką (Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny). Na koniec goście pozowali do pamiątkowego zdjęcia. Odjeżdżając Andrzej Nowicki powiedział, że tego dnia był szczęśliwy — miał przy sobie wszystkich, których kocha.

Zdj. Joanna Majewska

3. zwrotka — Obecność w snach

Nasza realna obecność w naszych wytworach
jest obecnością potencjalną.
Nie wystarczy, że moje myśli zostały umieszczone w książce,
trzeba, żeby tę książkę czytano.
Prawdziwa nieśmiertelność polega więc
na obecności w mózgach i sercach,
w myślach, uczuciach, w wyobraźni i snach czytelników.

Andrzej Nowicki

"Istoty, które nie cenią kultury, a zwłaszcza ci wandale, którzy ją bezmyślnie niszczą, nie są ludźmi, lecz antropoidami — istotami, które zewnętrznym podobieństwem do człowieka wprowadzają w błąd. Antropoid jest *człowiekiem potencjalnym* — jeśli zachęci się go do samokształcenia, to może stać się prawdziwym człowiekiem. Ale nawet najlepsze warunki społeczne i ekonomiczne, najlepsi nauczyciele nie mogą kogoś zrobić człowiekiem. Człowieka nie stworzył ani Bóg, ani Ewolucja, ani Nauczyciel. Każdy człowiek stwarza siebie sam — jest serią własnych aktów autokreacyjnych. Nie wystarczy, że dostanie do rąk dobrą książkę, jeśli nie odczuwa potrzeby jej przeczytania." Te kilka zdań wyjętych z improwizacji Andrzeja Nowickiego chyba najdobitniej oddają jej przesłanie: między piórem a dziełem musi być wewnętrznie samodzielna i szczerza pasja tworzenia, a po jego powstaniu — jego „nosiciele” i krzewiciele. Mowę Profesor przygotował i wygłosił z okazji wydarzenia „90 świeczek na torcie ateisty”. Imprezę zorganizowało Polskie

Stowarzyszenie Racjonalistów. Wspomnieniami, szampanem i pysznym tortem świętowaliśmy 90. urodziny i 70-lecie pracy naukowej Profesora. Wsparła nas rodzina państwa Nowickich. Na imprezie pojawili się też członkowie PSR Warszawa i przyjaciel Andrzeja Nowickiego z dawnych lat — Janusz Ostrowski (PSR), który skonfudował nieco Profesora opowiadając o jego dawnym zauroczeniu młodzieńką [Zofią Kielan-Jaworowską](http://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Kielan-Jaworowska) (http://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Kielan-Jaworowska). Życie i współpracę z ojcem wspominał Swiatosław Nowicki, głos zabrał też Mariusz Agnosiewicz, który wręczył profesorowi kartę życzeniową i świeżą publikację wydawnictwa Racjonalista.pl „[Dokąd kler prowadzi Polskę?](http://www.racjonalista.pl/ks.php/k,1879)” (<http://www.racjonalista.pl/ks.php/k,1879>) — laickie mowy sejmowe Kazimierza Czapińskiego.

Profesorowi
Andrzejowi Nowickiemu
z okazji Jubileuszu 90-lecia urodzin
w imieniu redakcji magazynu internetowego
"Racjonalista.pl"
wyraży wdzięczności za Dzieło Jego Życia
-twarte, otwarte i rozwijające się,
z solennym zobowiązaniem kontynuacji
i poszukiwania pułknych pól i przegięzi zapowiedzi.
Naszym marzeniem jest realizowanie
Internetowego Archiwum ARN

30 maja 2009 roku

Piliśmy zdrowie Profesora. W głowie szumiały słowa: „Człowiek jest tym, z czym się sam utożsamia. A może utożsamiać się z przeróżnymi rzeczami. Najczęściej utożsamia się z jakimś stadem, ponieważ to najłatwiejsze. Nie trzeba myśleć, podejmować żadnych decyzji, wystarczy naśladować stado. Jeśli to stado wron, to krakać jak one. Jeśli to stado katolików, to modlić się jak oni. Jeśli banda łobuzów, to razem z nimi wypisywać plugawe słowa i hasła na ścianach domów, jak biją Żydów, Cyganów albo Czarnych - bić razem z nimi, jeśli nożami niszczą nowe wagony metra, to niszczyć razem z nimi, jak kradną kwiaty z cmentarza — kraść, jak niszczą pomnik Syrenki albo Kopernika — niszczyć. Ubierać się, jak "się" ubierają, mówić tak jak się „mówi”, modlić się tak jak „się” modlą”, kraść tak jak „się” kradnie, pić wódkę tak jak „się” pije. Są ludzie, którzy utożsamiają się z własną rodziną, wsią, dzielnicą, narodem,

rasą. Wielu ludzi utożsamia się z własnym ciałem (...). Inni za szczególnie istotną część własnej tożsamości uważają swój pałac, elegancki samochód, posiadane przedsiębiorstwo, a zwłaszcza konto w banku. Za to przecież są szanowani. Otóż w mojej filozofii szczególną rolę odgrywa utożsamianie się z własnymi dziełami, a więc sytuacja, w której ergantropia emocjonalna umacnia i ujawnia ergantropię ontologiczną. Ergantrop jest człowiekiem, który myśli, rozwiązuje problemy, tworzy teorie, buduje system, pisze książki, a równocześnie jest napisanymi przez siebie książkami, mieszka w nich i czeka na czytelników, którzy potrafią wstąpić do ich wnętrza...."

4. zwrotka — powstaje

Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów ma rozwijać działalność
Komitetu na rzecz Budowy i Ochrony Pomnika Kazimierza
Łyszczyńskiego
i upowszechniać twórczość Andrzeja Nowickiego.
Kształt tych inicjatyw zależy już tylko od nas —
Tworzymy przecież siebie sami..

Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów

W komponowaniu udział wzięli: Agnieszka Zakrzewicz, Marek Pawłowski, Dariusz Płoński, Katarzyna Tarnowska, Maciej Twardowski, Zuzanna Niemier, Mariusz Agnosiewicz, Przemysław Berowski, Kamil Ślesiński, Jacek Kozik, Joanna Rutkowska.

Więcej materiałów filmowych z uroczystości 90-lecia można odnaleźć w dziale [Multimedia PSR](http://www.racjonalista.pl/index.php/s,73) (<http://www.racjonalista.pl/index.php/s,73>).

Zobacz także te strony:

[Spotkanie z Profesorem Andrzejem Nowickim](#)

[Kocham to, co jeszcze nie istnieje... Rozmowa z Profesorem Andrzejem Nowickim](#)

[Od krytyki religii do teorii kultury świeckiej](#)

[90 świeczek na torcie ateisty](#)

[Andrzej Nowicki członkiem honorowym PSR](#)

[Filozof Nowicki](#)

Joanna Rutkowska

Ukończyła socjologię na UW (Praca magisterska: "Elementy światopoglądu polskich ateistów", 2007). Działaczka FMS oraz PSR (w latach 2007-2008 sekretarz PSR). Redaktor "Kurieria Wolskiego".

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 21-07-2009)

Oryginał. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6694>)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl